

Sygn. akt: I Ns 854/14

POSTANOWIENIE

Dnia 20 maja 2015 r.

Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SR Andrzej Okniński

Protokolant: sekr. Paulina Szczęsna

po rozpoznaniu w dniu 6 maja 2015 r. w Mińsku Mazowieckim na rozprawie

sprawy z wniosku M. J. (1) występującej również jako przedstawiciel ustawowy małoletniej M. J. (2)

z udziałem M. J. (3), J. J. (1)

o stwierdzenie nabycia spadku po M. J. (3)

postanawia:

- 1) stwierdzić, że spadek po **M. J. (3)** zmarłym dnia 4 maja 2014 roku w W. ostatnio stale zamieszkałym w miejscowości R. gm. J. na podstawie ustawy nabyli: żona J. J. (1) z domu N. (córka J. i S., PESEL (...)), syn M. J. (3) (syn M. i A. P. (...)) oraz wnuczka M. J. (2) (córka A. i M., PESEL (...)) po 1/3 (jednej trzeciej) części każdy z nich;
- 2) kosztami postępowania obciążyć wnioskodawczynię i uczestników postępowania do wysokości poniesionych wydatków.

Sygn. akt I Ns 854/14

UZASADNIENIE

We wniosku z dnia 11 czerwca 2014r. M. J. (1) wystąpiła o stwierdzenie nabycia spadku po swoim ojcu M. J. (3), zmarłym dnia 4 maja 2014r. w W., ostatnio stale zamieszkałym w R. gm. J.. Jako spadkobierców wskazała żonę J. J. (1), syna M. J. (3) i córkę M. J. (1).

Na rozprawie w dniu 22 października 2014r. uczestnicy postępowania J. J. (1) i M. J. (3) złożyli do akt sprawy testament własnoręczny M. J. (3), który został przez Sąd otwarty i ogłoszony w sprawie I Ns 1493/14 /k. 11-11v/.

Na rozprawie w dniu 6 maja 2015r., poprzedzającej wydanie merytorycznego orzeczenia, wnioskodawczyni M. J. (1) wносиła o stwierdzenie praw do spadku z ustawy. /k. 87/

Uczestnicy postępowania J. J. (1) i M. J. (3) na tej samej rozprawie wnosili o stwierdzenie praw do spadku na podstawie testamentu. /k. 87/

Sąd ustalił co następuje:

M. J. (3) zmarł dnia 4 maja 2014r. w W., ostatnio stale zamieszkiwał w miejscowości R. gm. J.. W dacie śmierci spadkodawca był żonaty z J. J. (1). /odpis skrócony aktu zgonu k. 5, odpis skrócony aktu małżeństwa k. 10/. Miał dzieci z pierwszego małżeństwa – M. J. (1) i M. J. (3). /odpisy skrócone aktów urodzenia k. 4 i 13/. Innych dzieci w tym pozamałżeńskich i adoptowanych nie miał.

Żaden ze spadkobierców ustawowych nie odrzucił spadku, nie zrzekł się dziedziczenia, nie został uznany za niegodnego dziedziczenia. /zapewnienie spadkowe M. J. (1) k. 11v/.

Zmarły pozostawił testament, sporządzony własnoręcznie w dniu 9 stycznia 2012r. w którym oświadczył, iż wydziedzicza córkę M. J. (1). Jako uzasadnienie swojej decyzji wskazał, iż córka fałszywie zeznawała przeciwko niemu w sądzie, nie pozwoliła widywać się z wnuczką, pisała wspólnie z matką nie prawdziwe donosy do zakładu pracy i innych instytucji. Powołał się także na ciągłe obelgi pod adresem spadkodawcy i jego obecnej żony. Testament ten został otwarty i ogłoszony w dniu 22 października 2014r. w sprawie Ns 1493/14 /k. 1 i 2 akt I Ns 1493/14/

M. J. (1) ma jedno dziecko – córkę M. J. (2) /odpis akt urodzenia /k. 79/

Małżeństwo z J. J. (1) zawarte w dniu 22 września 2011r. było drugim małżeństwem spadkodawcy M. J. (3). Jego pierwsze małżeństwo z A. J. zostało rozwiązane przez rozwód w 2007r. /akt małżeństwa k. 10, zeznania świadka A. J. k. 72v/

Relacje między spadkodawcą, a jego córką M. J. (1) w ostatnich latach życia spadkodawcy były bardzo złe. Relacje te zepsuły się w 2007r., kiedy to M. J. (1) w konflikcie między M. J. (3), a jego pierwszą żoną A. J., opowiedziała się po stronie matki. W tym roku M. J. (1) wyprowadziła się od ojca i zamieszkała w matką. Przejawem konfliktu było pozbawienie M. J. (1) przez spadkodawcę posiadania kuchni w domu w J., które przywrócone zostało przez Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim wyrokiem z dnia 18 października 2007r. wydanym w sprawie I C 163/07 wszczętej z powództwa M. J. (1). Ponadto M. J. (1) w dniu 19 czerwca 2007r. wystąpiła przeciwko ojcu z prywatnym aktem oskarżenia, w którym zarzucała M. J. (3) pobicie w dniu 9 czerwca 2007r. oraz używanie wobec niej słów powszechnie używanych za obelżywe. Sprawa zarejestrowana została za sygn.. akt IV K 634/07 i zakończyła się pojednaniem stron w dniu 15 maja 2008r. Po 2007r. wnioskodawczyni z ojcem kontaktowała się sporadycznie. Jej wizyty na posesji u ojca kończyły się awanturami. W czasie przypadkowych spotkań z ojcem poza miejscem zamieszkania M. J. (1) wykonywała wobec ojca nieprzyzwoite gesty i używała słów wulgarnych i obelżywych. Wymieniona była zaangażowana w toczące się między jej rodzicami postępowanie o podział majątku wspólnego. Aby wykazać, iż M. J. (3) celowo przedłużyła to postępowanie fotografowała go jak jeździ ciągnikiem w czasie kiedy według dokumentacji złożonej w Sądzie był niezdolny do udziału w rozprawie i zdjęcia te za pośrednictwem matki składała do Sądu. M. J. (1) utrudniała swojemu ojcu kontakty z wnuczką M. J. (2). Nie odwiedzała również ojca w trakcie jego pobytów w szpitalach po rozpoznaniu choroby nowotworowej, a także w czasie leczenia w domu. /wyrok w przedmiocie przywrócenia posiadania kuchni k. 23 akt I C 163/07, prywatny akt oskarżenia i pojednanie zawarte w sprawie IV K 634/07 k. 2,3 i 99-99v akt IV K 634/07, zeznania świadków: A. J. k. 72v-73; M. R. k. 73v; A. R. k. 74; P. Ż. k. 74-74v; dowód z przesłuchania wnioskodawczyni i uczestników postępowania w trybie art. 299 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. k. 85v-87/

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z przepisem art. 670 k.p.c. postępowanie o stwierdzenie praw do spadku ma na celu ustalenie, czy osoba wskazana we wniosku jako spadkobierca zmarła oraz kto i na jakiej podstawie dziedziczy po niej spadek. Sąd w postępowaniu spadkowym w szczególności bada, czy spadkodawca pozostawił testament, a jeżeli testament zostanie złożony – dokonuje jego otwarcia i ogłoszenia, oraz ocenia ważność tegoż testamentu.

Testament należy do czynności prawnych, które muszą być dokonane w przewidzianej ustawą formie. Forma testamentu jest formą ad selomnitatem, co powoduje, iż jakiegokolwiek uchybienie przepisom w tym zakresie pociąga za sobą nieważność testamentu – art. 958 k.c.

W niniejszej sprawie uczestnicy postępowania na rozprawie w dniu 22 października 2014r. złożyli do akt sprawy dokument sporządzony przez spadkodawcę w dniu 9 stycznia 2012r. zatytułowany „Moja wola (testament)”, w którym zawarte zostało oświadczenie spadkodawcy o wydziedziczeniu ze wskazaniem, iż dotyczy to córki spadkodawcy M. J. (1) oraz wskazanie przyczyn wydziedziczenia. Testament ten został otwarty i ogłoszony przez Sąd w dniu 22 października 2014r. w sprawie I Ns 1493/14

W ocenie Sądu dokument opisany wyżej spełnia kryteria ważnego testamentu własnoręcznego, sporządzony został bowiem zgodnie z wymogami przepisu art. 949 § 1 k.c., a mianowicie spisany pismem ręcznym przez spadkodawcę,

opatrzone datą i podpisane. Fakt sporządzenia testamentu własnoręcznie przez spadkodawcę nie był kwestionowany przez wnioskodawczynię oraz przez uczestników postępowania.

Oceniając ważność i skuteczność testamentu złożonego do akt sprawy, na wstępie wskazać należy na jedną z naczelnych zasad prawa spadkowego jaką jest zasada swobody testowania. Osoba fizyczna ma prawnie zagwarantowaną możliwość swobodnego dysponowania majątkiem także na wypadek śmierci, co stanowi niejako przedłużenie swobody dysponowania majątkiem w drodze czynności prawnych dokonywanych za życia /inter vivos/. Granice tej swobody są zakreślone w ustawie stosunkowo szeroko, wyznacza je postulat zrozumiałości oświadczenia woli i możliwości wywołania przez nie skutków prawnych, na które jest skierowane w świetle obowiązującego porządku prawa pozytywnego. Nadto przyjętą w kodeksie cywilnym zasadą jest, iż w przypadku sporządzenia testamentu, ochronie podlega przede wszystkim wola testatora a nie interesy osób trzecich. Stąd też przepisy ustawy są tak skonstruowane aby w jak najpełniejszym zakresie ochronę tę zagwarantować, tj. zapewnić realizację dyspozycji testatora, zgodnie z ich treścią i wolą zmarłego – art. 948 k.c.

Testament może zawierać jedno lub kilka rozrządzeń spadkodawcy, przy czym oddzielnie winna być oceniana ważność i skuteczność każdego z tych rozrządzeń. Obowiązujące przepisy nie wykluczają możliwości złożenia przez spadkodawcę w testamencie jedynie oświadczenia o wydziedziczeniu. Taka sytuacja ma miejsce w przypadku testamentu złożonego w niniejszej sprawie, który zawiera jedynie oświadczenie testatora o wydziedziczeniu jego córki M. J. (1) i wskazanie przyczyn tegoż.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela co do zasady dominujące w doktrynie i judykaturze stanowisko, że skuteczne wydziedziczenie pozbawia osobę nim objętą nie tylko prawa do zachowku, ale pozbawia taką osobę zdolności dziedziczenia po spadkodawcy. Należy jednak podkreślić, iż ustawowym wymogiem skuteczności wydziedziczenia jest wyraźne ujawnienie takiego zamiaru przez spadkodawcę w stosunku do określonej osoby oraz podanie przyczyny wydziedziczenia – art. 1009 k.c. Przyczyny wydziedziczenia wskazane zostały w art. 1008 k.c., a warunkiem skutecznego zastosowania tego przepisu jest wykazanie zaistnienia tych przesłanek.

W uznaniu Sądu testament sporządzony przez spadkodawcę, złożony do akt sprawy spełnia opisane wyżej ustawowe wymogi skuteczności, a skutkiem tego testamentu jest wyłączenie wnioskodawczyni z kręgu osób powołanych do spadku z mocy przepisu art. 931 § 1 k.c. o czym będzie mowa niżej.

Z treści testamentu sporządzonego przez spadkodawcę w dniu 9 stycznia 2012r. w sposób nie budzący wątpliwości wynika, iż zamiarem testatora było wydziedziczenie córki M. J. (1). W uzasadnieniu testamentu wskazane zostały przyczyny wydziedziczenia córki, a mianowicie: fałszywie zeznawała w sądzie przeciwko ojcu, nie pozwala ojcu widywać się z wnuczką M., wspólnie z matką pisała nie prawdziwe donosy do zakładu pracy i innych instytucji a także kierowała ciągle obelgi po adresem spadkodawcy i jego żony. Uzasadnienie zatem nie zawiera jedynie powtórzenia ustawowego sformułowania jednej z przyczyny wydziedziczenia przewidzianej w powołanym wyżej przepisie art. 1008 k.c., ale zawiera konkretne zarzuty dotyczące zachowania wnioskodawczyni wobec ojca, wskazuje jakich konkretnie obowiązków wymieniona nie dopełniła.

Okoliczności wskazane w testamencie mieszczą się w katalogu przyczyn wydziedziczenia określonych w przepisie art. 1008 pkt 3 k.c. i wskazują na uporczywe niedopełnianie względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych przez wydziedziczonego. Obowiązki rodzinne zależą od tego kim jest uprawniony do zachowku i spadkodawca, w przypadku rodziców i dzieci są oni obowiązani do wzajemnego szacunku i wspierania się – art. 87 k.r.o. W pojęciu "zaniedbywanie wobec spadkodawcy obowiązków rodzinnych", o którym mowa w art. 1008 pkt 3 k.c., mieści się również takie zachowanie, które prowadzi do faktycznego zerwania kontaktów rodzinnych i ustania więzi uczuciowej, normalnej w stosunkach rodzinnych. Chodzi tu więc również o wszczynanie ciągłych awantur, kierowanie pod adresem spadkodawcy nieuzasadnionych i krzywdzących zarzutów, wyrzucenie go z domu, brak udziału w jego życiu choćby poprzez wizyty w jego miejscu zamieszkania czy okazywanie zainteresowania jego sprawami. /tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 listopada 2002 r., II CKN 1397/00, Lex nr 75286/.

Analiza materiału dowodowego sprawy prowadzi do uznania zasadności stawianych wnioskodawczyni w testamentie zarzutów, które jak to już wyżej zostało wskazane, mieszczą się w przesłance wydziedziczenia określonej przez ustawodawcę jako uporczywe niedopełnianie obowiązków rodzinnych wobec testatora. Niesporny jest fakt, iż wnioskodawczyni pozostawała od 2007r. w konflikcie z ojcem. Jednym z przejawów tego konfliktu było całkowite zerwanie kontaktów rodzinnych między wyżej wymienionymi. Wnioskodawczyni wyprowadziła się z domu w J. w którym zamieszkiwała z ojcem i przenieśli się do matki. Z ojcem spotykała się sporadycznie jak przyjeżdżała po swoje rzeczy. Spotkania te kończyły się awanturami. W czasie przypadkowych spotkań poza miejscem zamieszkania wnioskodawczyni używała pod adresem ojca słów wulgarnych i obelżywych, pokazywała w jego kierunku obraźliwe gesty. Utrudniała także ojcu kontakty z wnuczką M. J. (2). Nie odwiedziła ojca w czasie kiedy po rozpoznaniu choroby nowotworowej M. J. (3) przebywał w szpitalu i w trakcie leczenia w domu.

W związku z istniejącym konfliktem toczyły się między z udziałem wymienionych postępowania sądowe przed Sądem Rejonowym w Mińsku Mazowieckim: o przywrócenie posiadania pomieszczenia kuchni w domu w J. – sygn. akt I C 163/07, oraz postępowanie wszczęte na skutek prywatnego aktu oskarżenia złożonego przez M. J. (1) – sygn. akt IV K634/07.

Wpływ na zerwanie relacji z ojcem miało opowiedzenie się M. J. (1) po stronie matki A. J. w konflikcie między rodzicami. M. J. (1) zaangażowała się po stronie matki w toczącą się sprawę o podział majątku wspólnego. Dla potrzeb postępowania w tej sprawie wykonywała ojcu fotografie przy pracach ciężkim, które składane były do akt sprawy.

Powyższe okoliczności znajdują potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym. W szczególności w dokumentach znajdujących się w aktach sprawy I C 163/07, w aktach sprawy IV K 634/07. Potwierdzają je także w swych zeznaniach świadkowie: A. J. /k. 72v-73/; M. R. /k. 73v/; A. R. /k. 74/; P. Ż. /k. 74-74v/, oraz wnioskodawczyni oraz uczestnicy postępowania podczas przesłuchania w trybie art. 299 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. /k. 85v-87/

Stan relacji między wnioskodawczynią i jej ojcem obrazują także dosadnie pisma składane do akt sprawy przez M. M. (3): z dnia 10 listopada 2014r. /k. 14-15/; z dnia 26 stycznia 2015r. /k. 64-66/, oraz z dnia 4 maja 2015r. /k. 82-83/

Mając na uwadze powyższe rozważania i materiał dowodowy zgromadzony w sprawie Sąd uznał przyczyny wydziedziczenia wskazane przez spadkodawcę w testamentie za prawdziwe i rzeczywiście występujące. Zachowania wnioskodawczyni opisane przez spadkodawcę nie były jednorazowe. Konflikt między wnioskodawczynią a jej ojcem trwał od 2007r. do śmierci M. J. (3), cechował się różnym natężeniem, ale stopień negatywnych emocji między stronami konfliktu był stale znaczny. Ustalone w sprawie okoliczności, w ocenie Sądu, wskazują, iż nie dopełnianie względem spadkobiercy podstawowych obowiązków rodzinnych przez wnioskodawczynię /obowiązku wzajemnego szacunku i wspierania się – art. 87 k.r.o./ miało charakter uporczywy i stan ten istniał w chwili sporządzania testamentu.

Nie doszło przy tym do przebaczenia wnioskodawczyni przez spadkodawcę, czyli nie ziszcila się ujemna przesłanka wydziedziczenia przewidziana w przepisie art. 1010 § 1 k.c.

Konsekwencją skutecznego wydziedziczenia M. J. (1) dokonanego przez M. J. (3) w testamentie z dnia 9 stycznia 2012r. jest pozbawienie wnioskodawczyni zarówno prawa do zachowku po ojcu a także wyłączenie jej zdolności do dziedziczenia spadku po ojcu z mocy ustawy – art. 931 § 1 k.c. W efekcie wydziedziczona została potraktowana tak samo jak osoba, która nie dożyła chwili otwarcia spadku.

W tej sytuacji wobec skutecznego wydziedziczenia wnioskodawczyni przez spadkodawcę, do spadku po M. J. (3), z mocy art. 931 § 1 k.c. powołani zostali żona zmarłego J. J. (1) oraz jego syn M. J. (3), którzy dziedziczą spadek w udziałach po 1/3. Ponadto wobec potraktowania wnioskodawczyni tak jak osoby, która nie dożyła otwarcia spadku, udział spadkowy, który by jej przypadł – 1/3 spadku – przypada córce wnioskodawczyni M. J. (2) na podstawie art. 931 § 2 k.c.

Orzeczenie o kosztach postępowania wydane zostało w oparciu o przepis art. 520 § 1 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze należało postanowić jak w sentencji.